

Skatter

FÖRSLAG TILL SKATTEREFORM I CANADA

Av Leif Mutén

Hela den skatteintresserade världen har gått i spänning, medan den stora kanadensiska skattekommissionen kungjort den ena förseningen efter den andra för publiceringen av sitt reformförslag. Nu äntligen, efter nära fem utredningsår som kostat 3,5 miljoner dollar, har betänkandet avgivits och åtminstone i sammanfattning nått Sverige.

Den grundläggande attityden i betänkandet är fortsatt tönvikt på den direkta beskattningen, utvidgning av det skatterättsliga inkomstbegreppet, främst på kapitalvinsternas och naturainkomster-nas område, och lindring av progressionen.

Den föreslagna sänkningen av den högsta skattesatsen till 50 procent medför visserligen en lindring i de högsta inkomstklasserna, men tanken är att införandet av en kapitalvinstbeskattning — till vanliga satser, men kompletterad med en generell rätt till progressionsutjämning bakåt och framåt — skall neutralisera den effekten. De lägre inkomsttagargrupperna tillgodoses på flera sätt. Dels byts barnavdrag o dyl avdrag ut mot fasta avdrag från skatten, dels sänks skattesatserna generellt och löntagarna får rätt till avdrag för kostnader (dock ej för resor till arbetet), antingen med verkliga kostnaden eller efter schablon med 3 procent av intäkten upp till 500 dollar.

På bolagsskattesidan är omvälvningen total. Bolagsskatten sätts enhetlig till 50 procent utan hittillsvarande reduktion för småbolag. I gengäld får aktieägarna rätt att från inkomstskat-

ten på sin andel av bolagens utdelade vinst — inklusive därpå belöpande bolagsskatt — räkna av bolagsskatten. På det sättet får alla aktieägare med marginalskatt under 50 procent restitution av bolagsskatt. En möjlighet skapas att använda detta system även utan att dela ut några pengar genom att bokföra vinst som utdelad och åter tillskjuten.

Detta system för bolagsskatt påminner om det nyinförda franska systemet, fast det går längre. Kommissionen talar om en "integration" av bolagsskatt och personlig inkomstskatt. På samma sätt visar man ambitionen att åstadkomma en samordning mellan detta skattesystem och reglerna för kapitalvinstbeskattning. Har alltså bolagsvinst tillgodoräknats en aktieägare och beskattats hos honom, oaktat den stått kvar i bolaget, räknas hans anskaffningskostnad för aktierna upp med motsvarande belopp. På det sättet kommer kapitalvinstbeskattning och inkomstbeskattning inte att samtidigt drabba den del av vinsten, som motsvarar nedplöjda, bolagsbeskattade vinstmedel, utan kapitalvinstskatten kommer bara att träffa aktievinst som eventuellt uppkommer därutöver, t ex på grund av stegrade vinstförväntningar.

Canadas ömtåliga ekonomiska relationer med USA kommer till tals i kommissionsrapporten. I sak innebär förslagen ett utomordentligt starkt incitament för kanadensiska placerare att sälja av sina utländska engagemang och överta kanadensiska aktier, eftersom det bara är för dem de kan använda det gynnsamma skatteavräkningsförfarandet. Samtidigt som detta införs, är tanken att för de utländska ägarna till kanadensiska aktier vidmakthålla nuvarande kombination av kanadensisk bolagsskatt och källskatt på utdelning. Att kommissionen helt pedagogiskt betonar nyttan för Canada av den utländska investeringsaktiviteten där kan inte undanskymma intrycket av att vi här står inför ett förslag, som starkt negativt måste påverka de utländska placerarintressena i Canada.

På familjeskattesidan fäster man sig vid att

sambeskattning föreslås inte bara mellan makar utan för hela familjer, så länge barnen bor hemma och är under 21 år — efter frivilligt val längre, om barnen studerar. Skilda skatteskalor föreslås för ensamstående och familjer, men något genomfört tudelnings- eller kvotsystem är det inte tal om. I stället för förvärvsavdrag skall en blygsam skatteavräkning medgivas när båda makarna arbetat mer än 120 dagar under året, med 200 dollar om det finns något barn under 7 år, och eljest med 80 dollar.

På arvs- och gåvoskatteområdet är greppet lika radikalt. Gåvor skall inkomstbeskattas, men därvid tänker man sig likväl att gåvor mellan makar eller till barn som ännu tillhör familjen skall vara helt fria. För gåvor i övrigt stadgas vissa frigränser, dels för de årliga gåvobeloppen för att de alls skall räknas med, dels också på en högre nivå en livstidsgräns om 25 000 dollar, så att endast gåvor därutöver beskattas. Det kan vara intressant, att en likartad livstidsgräns också är föreslagen för kapitalvinsterna, och att orealiserade kapitalvinster föreslås beskattade vid dödsfall eller emigration.

Progressionsutjämningsystemet är tvådelat. Dels kan man slå ut inkomsten bakåt över en femårsperiod, om ens inkomst något år under perioden varit mindre än 75 procent av inkomsten under det bästa inkomståret och vinsten i skatt genom utjämningsåtgärden blir minst 50 dollar. Dels kan man också göra avsättningar av inkomst på ett särskilt, räntelöst sparkonto, där pengarna kan stå inne tills man själv finner gott att ta ut dem och betala skatt för dem.

Den mera gynnsamma form av utjämning framåt, som existerar i form av pensionsförsäkringssparande, begränsas däremot ganska kraftigt. Meningen är att endast pensionssparande upp till pensionsnivån 12 000 dollar med maximum 10 års garanti och minimum 65 års pensionsålder skall vara avdragsgillt.

På stabiliseringssidan fäster man sig särskilt vid att kommissionen tagit upp de i USA mycket diskuterade tankegångarna om "the revenue

drag", med andra ord den konjunkturautomatik som medför att skatterna stiger hastigare än nationalinkomsten, och som kan tjäna till att i förtid bromsa en lovande konjunkturuppgång. Traditionellt har man brukat se denna konjunkturautomatik som någonting positivt — en automatisk broms på ett inflationsförlopp. Men är startpunkten tillräckligt låg, är "the revenue drag" utan tvekan ett problem som kan kräva en behandling av det slag som kommissionen tänker sig, nämligen kompenserande nedjusteringar av skatteuttaget.

I det sammanhanget är det överraskande att finna, att kommissionen ger ett absolut försteg åt inkomstskatten som konjunkturregulator. Det är här inte bara frågan om konjunkturbetingad investeringsstimulans genom liberalisering av avskrivningsreglerna, utan man menar också att skattesatsjusteringar under löpande år kan vara ett adekvat konjunkturinstrument. Däremot skjuts den indirekta beskattningen i bakgrunden för det ändamålet.

Något mervärdeskatteförslag kommer man inte fram med. Men det alternativ, som i stället uppställs, har mervärdeskattens förtjänster. Det gäller att i stället för den 11-procentiga grosshandelskatten göra om omsen till en 7-procentig detaljhandelskatt på konsumtionsvaror, därvid av sociala skäl bl a livsmedel och bostäder tas undan. Det hade kanske varit naturligt att diskutera denna åtgärd, liksom även en generell skärpning av den indirekta beskattningen med motsvarande nedskärning av den direkta, som ett sätt att främja exporten. Men kommissionen menar, att Canada i stället för att försöka sådant skall arbeta för att andra stater låter bli att stimulera sin export skattevägen. En önskan som kanske är i frommaste laget.

Självfallet kan 185 sidor pressreleaser inte ge rättvisa åt det enorma utredningsmaterialets sex volymer. Det blir tillfälle att återkomma om dessa. Tills vidare får detta räcka som en hänvisning till hur skattelagstiftningsarbete kan bedrivas, när ambitioner därtill finns.